

ABA-NOVÁK VILMOS, „A BARBÁR ZSENI”

Cser-Palkovics András szavai a kötet (*Az Aba-Novák dosszié*) bemutatóján: „A jelen kötetben, amely egyben a művészettörténet-oktatásban is felhasználható szöveggyűjtemény, Aba-Novák Vilmos és Székesfehérvár kapcsolatát mutatja be a szerkesztő, L. Simon László. Mindezt a *Magyar–francia történelmi kapcsolatok* című pannó elhelyezésével kapcsolatos vita részletes feltárásán keresztül teszi meg, hiszen ebből a polémiából éppen az derül ki, hogy egyesek miként akarták – esztétikai ürüggyel, valamint kiállításrendezési és múzeumszervezési indokokra hivatkozva – a közönség elől elzárni ezt a különleges kép-együttest. Míg mások a pannó eredeti kiállítási helyének megőrzésén és megnyitásán munkálkodtak, vállalva a liberális sajtó és értelmiség egy részének kirekesztő megbélyegzéseit. Mindezt jól feltárja és dokumentálja a kötet.”

A szerkesztő pedig így vall munkájáról.

„Magyarországon – pártpolitikainak tűnő értékrendi törésvonalak mentén – gyökeresen eltérően válaszoltunk meg evidensnek tűnő kérdéseket: mit kell tenni a »barbár zseni« *Magyar–francia történelmi kapcsolatok* című pannójával annak szakszerű restaurálása után? Ki kell-e állítani, avagy nem abban az épületben, amelyet gyakorlatilag erre a célra építettek az elődeink? Állandóan láthatóvá kell-e tenni, vagy csak alkalmanként, évente egyszer egy rövid időre? Egyáltalán értékes műről van-e szó, vagy inkább egy közepszerű, kissé propagandisztikus alkotásról? S az esztétikain kívül még milyen más szempontokat kell érvényesíteni a mű sorsáról való döntés során.

A szocializmus sötét évtizedeiben még azt is elvitatták, hogy Aba-Novák a XX. század jelentős festői közé tartozott. A bíráló alapja elsősorban ideológiai volt, bár a hivatalos művészettörténet kifinomultabb művelői mindezt mindig szakmai mázzal öntötték le, alaposan körüljárva, hogy Aba-Novák miért nem tartozott a számottevő alkotóink sorába. Ennek alapvetően az volt az oka, hogy Aba-Novák a Horthy-korszak támogatója (egyesek szerint: hivatalos) művészei közé tartozott, számos lehetőséget, ösztöndíjat, megrendelést kapva az államtól és a katolikus egyháztól.

Aba-Novák Vilmos pannójának művészeti értékéről és elhelyezéséről hét évtizede folynak szakmai és kultúrpolitika viták. Ez a polémia 2001-ben óriási hévvel lángolt fel, rámutatva, hogy a kérdés rendezésével adósai vagyunk önmagunknak. Az *Az Aba-Novák dosszié* című könyvből kiderül, hány jeles alkotással és mi-

ilyen személyes szálakkal kötődik Aba-Novák Székesfehérvárhoz. Túl azon, hogy Aba-Novák korszakos jelentőségű festője a XX. század első felének, már csak az alkotó személye, a Római Iskola hatása és a pannó körül kialakult kultúr-

politikai jellegű vita miatt is indokolt, hogy Székesfehérvár és Aba-Novák izgalmas viszonyához kapcsolódó írásokat, cikkeket, interjúkat, esszéket egy – a művészettörténet oktatásában, valamint a székesfehérvári helytörténet kutatásában használható – szöveggyűjteményben közreadjam.

A szöveggyűjtemény fókuszába a pannó rendszerváltozás utáni kálváriáját helyeztem. Ugyanis a kétezres évek elején lezajlott vita egyben a *félresikerült rendszerváltozás láttele* is: pontosan megmutatja, milyen valóságos és mondvacsinált indokokkal akarták ellehetetleníteni a pannó bemutatását – s mindebben a szocializmus retorikája köszön vissza. Ez a vita nem Aba-Novákról, s nem is a pannó művészi értékéről szólt, hanem az erőforrások uralása feletti elkeseredett küzdelemlről, amit az – önmaguk kollaboráns szerepét önfelmentő gesztusok sorával utólag átértelmező – baloldali-liberális értelmiségiek folytattak az ő hegemóniájukat megkérdőjelező konzervatívokkal.

A 300 oldal meghaladó terjedelmű szöveggyűjtemény öt fejezetében közel félszáz cikk és esszé olvasható. A kötetet névmutató teszi teljessé.”

✦ L. Simon László

